

BIBLIOTEKA DZIEŁ CHRZEŚCIJAŃSKICH.

K. Antoine

profesor ekonomii społecznej.

KURS Ekonomii społecznej

przełożył z czwartego wydania francuskiego

WALERY GOSTOMSKI.

Tom pierwszy.

**Kolekcja
Emila Kornasia**

W A R S Z A W A

Skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa

Kraków G. Gebethner i S-ka.

1908.

Spis rozdziałów.

	<i>Str.</i>
Od redakcyi	IX— X
Przedmowa	XI— XVI
Przedmowa do drugiego wydania	XVII—XVIII
Przedmowa do trzeciego wydania	XIX—XX
Wstęp. I. Definicja nauki społecznej.—Przedmiot nauki społecznej.—Nauka społeczna i moralność.—II. Przedmiot i definicja ekonomii społecznej albo politycznej. Pierwsze pojęcie ekonomii.—Przedmiot nauki ekonomicznej.—Definicja ekonomii politycznej.— III. Ekonomia polityczna jest nauką.—Ekonomia jest nauką praktyczną.—IV. Stosunek ekonomii politycznej do moralności i polityki. Ekonomia i moralność.—Mniemania szkoły liberalnej.—Stosunek ekonomii społecznej do polityki.—V. O najodpowiedniejszej metodzie ekonomii politycznej. O metodzie ekonomii politycznej wogóle—Rola dedukcyi.—Rola indukcyi.—Prawa w ekonomii politycznej.—VI. Metody wadliwe.—Metoda czysto deduktywna. —Metoda historyczna.—Metoda pozytywna.—Metoda Le Play'a. — Krytyka metody Le Play'a.—VII. Podział naszego traktatu	
	1 — 20

Część I.

P o r z a d e k s p o ł e c z n y .

DZIAŁ PIERWSZY.

TEORYA.

ROZDZIAŁ I.

Społeczeństwo polityczne.

Artykuł pierwszy. Społeczeństwo wogóle.

O społeczeństwie wogóle. — Pierwiastki składowe społeczeństwa

30— 32

Artykuł drugi. Początek naturalny społeczeństwa cywilnego.

Spółeczeństwo polityczne jest społeczeństwem naturalnem. — Boskie pochodzenie społeczeństwa politycznego . . . 32— 38

Artykuł trzeci. Społeczeństwo cywilne ma cel naturalny.

Znaczenie rozważania celu.—Dowód analityczny. — Dowód przez syntezę.—Świadełstwo teologii i filozofii. — Autorytet Leona XIII . . . 38— 44

Artykuł czwarty. Bliższe określenie celów społeczeństwa.

Potrzeba takiego określenia. — Dobro publiczne i dobro prywatne. — Wnioski. — Dwojaki pierwiastek najbliższego celu społeczeństwa . . . 44— 48

Artykuł piąty. Odpowiedź na niektóre zarzuty.

Definicja społeczeństwa cywilnego. . . 49— 52

ROZDZIAŁ II.

Państwo.

Artykuł pierwszy. Państwo-społeczeństwo i państwo-władza.

Różne znaczenie wyrazu państwo. . . 53— 55

Artykuł drugi. Nieodzowność władzy naczelnej.

Autorytet.—Autorytet jest władzą moralną . . . 55— 58

Artykuł trzeci. Ogólna rola władzy w społeczeństwie.

Miara zobowiązań władzy cywilnej.—Świadełstwo teologii.—Autorytet Leona XIII.—Niewłaściwa interpretacja encykliki . . . 58— 64

Artykuł czwarty. Różne teorie państw.

Państwo kantowskie.—Państwo liberalne.—Państwo heglowskie.—Państwo socjalistyczne. . . 64— 70

ROZDZIAŁ III.

Funkcje państwa.

Artykuł pierwszy. Zagadnienia wstępne.

Istnienie funkcji nieodzownych . . . 71— 72

Artykuł drugi. Pierwsza funkcja państwa.

Opieka nad prawami.—Opieka prawna . . . 72— 75

Artykuł trzeci. Druga funkcja państwa: pomoc interesom.

Obowiązek pomocy. — Atrybucje państwa w porządku ekonomicznym . . . 75— 80

Artykuł czwarty. Porównanie dwóch funkcji państwa.

Funkcja pierwotna i funkcja pochodna.—Władza absolutna i uzupełniająca.—Władza bezpośrednia i pośrednia. . . 80— 84

Artykuł piąty. Granice władzy państwowej.

Granice absolutne.—Względne granice interwencji państwowej . . . 84— 92

ROZDZIAŁ IV.

Organizm społeczny.

Artykuł pierwszy. Rodzina.

Definicje.—Początek rodziny.—Znaczenie rodziny. — Rodzi-

na jako jednostka społeczna.—Podobieństwo między państwem i rodziną.—Różnice między państwem i rodziną.—Interwencja państwa.—Rodzina i kodeks cywilny . . . 93—104

Artykuł drugi. Gmina.

Pochodzenie gminy.—Ustrój gminny.—Reforma gminna . . . 104—106

Artykuł trzeci. Klasy społeczne.

Powstanie klas społecznych.—Podział klas.—Ustrój feudalny i klasy.—Znaczenie klas społecznych. — Niebezpieczeństwo klas społecznych.—Rola państwa w klasach społecznych.—Przedstawicielstwo interesów. . . 106—113

Artykuł czwarty. Organiczna budowa społeczeństwa.

Co to jest organizm? — Organizm społeczny . . . 113—116

Artykuł piąty. Socjologia i organizm społeczny.

Szkola transformistyczna . . . 116—119

ROZDZIAŁ V.

Sprawiedliwość i miłość.

Artykuł pierwszy. Sprawiedliwość wogóle.

Sprawiedliwość w znaczeniu najogólniejszem. — Sprawiedliwość w znaczeniu właściwem. . . 120—122

Artykuł drugi. Różne rodzaje sprawiedliwości.

Części pierwotne sprawiedliwości. — Porównanie trzech pierwotnych części sprawiedliwości. — Części potencjonalne albo drugorzędne sprawiedliwości. — Sprawiedliwość zamienna.—Sprawiedliwość rozdzielcza.—Podatki. — Sprawiedliwość rozdzielcza i socjalizm . . . 122—133

Artykuł trzeci. Sprawiedliwość legalna, jako węzeł społeczny.

Dwojaka sprawiedliwość legalna. — Sprawiedliwość legalna i prawo. — Sprawiedliwość rozdzielcza i rozdział bogactw.—Sprawiedliwość legalna—węzeł społeczny. — Sprawiedliwość społeczna . . . 133—137

Artykuł czwarty. Miłość.

Co to jest miłość? . . . 137—139

Artykuł piąty. Sprawiedliwość i miłość.

Sprawiedliwość i miłość.—Sprawiedliwość i miłość w społeczeństwie . . . 140—143

ROZDZIAŁ VI.

Kościół.

Artykuł pierwszy. Czy Kościół ma prawo oddziaływania na społeczeństwo?

Definicja Kościoła. — Prawa Kościoła w porządku społecznym.—Konieczność oddziaływania Kościoła . . . 144—148

Artykuł drugi. Kościół i społeczna choroba ateizmu.

Kościół i przeznaczenie człowieka. — Ateizm i pokój społeczny.—Ateizm i prawo.—Ateizm i własność. — Ateizm i autorytet . . . 148—151

Artykuł trzeci. Kościół i moralność.	
Kościół i sprawiedliwość.—Moralność niezależna.	151—156
Artykuł czwarty. Kościół i porządek ekonomiczny.	
Kościół i interesy materyalne.—Kościół i praca. — Kościół i własność.—Świadełstwo historii. — Wyzwolenie niewolników i poddanych.—Organizacya pracy.	157—162
Artykuł piąty. Czy akcyja Kościoła wystarczy do reformy społecznej?	
Zarzut.—Kościół i siły społeczne.—Wnioski.	162—164
Artykuł szósty. Książd i reforma.	164—170

DZIAŁ DRUGI.

KWESTYJE SPOŁECZNE.

ROZDZIAŁ VII.

Czy istnieje kwestya socyalna?

Artykuł pierwszy. Istnienie kwestyi socyalnej.	
Czy jest kwestya socyalna? — Natura kwestyi socyalnej. — Podział kwestyi socyalnej.—Cierpienia klasy robotniczej wedle encykliki.—Rozbiór powyższego opisu.	171—177
Artykuł drugi. Opis choroby społecznej.	
Pierwiastki religijne i moralne w kwestyi robotniczej.—Pierwiastki ekonomiczne.—Polityczne pierwiastki w kwestyi socyalnej.	177—185
Artykuł trzeci. Przyczyny i środki zaradcze.	
Różne pojmowanie kwestyi socyalnej. — Czy nową jest kwestya socyalna?—Teorya i praktyka.	185—189

ROZDZIAŁ VIII.

Szkoła liberalna.

Artykuł pierwszy. Wykład doktryn.	
Fizyokraci.—Szkoła angielsko-francuska.—Szkoła prawowierna we Francyi.—Szkoła liberalna współczesna. — Liberalizm umiarkowany.—Nowa szkoła.—Liberalizm mieszczański.	190—200
Artykuł drugi. Rozpatrzenie zasady społecznej.	
Definicya zasady ekonomicznej. — Zasada ekonomiczna i jej punkt wyjścia.—Zasada ekonomiczna i obserwacya faktów.—Zasada ekonomiczna i godność ludzka.—Zarzuty.	200—204
Artykuł trzeci. Rozpatrzenie zasady liberalizmu.	
Liberalizm i wolność. — Wolność i harmonia interesów. — Wolność nie jest rozwiązaniem.—Zarzuty.	204—209
Artykuł czwarty. Rozpatrywanie zasady praw przyrodzonych.	209—210

BIBLIOTEKA DZIEŁ CHRZEŚCIJAŃSKICH.

K. Antoine

profesor ekonomii społecznej.

KURS

Ekonomii społecznej

przełożył z czwartego wydania francuskiego

WALERY GOSTOMSKI.

Tom drugi.

WARSZAWA

Skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa

Kraków G. Gebethner i S-ka.

1909.

Spis rozdziałów.

ROZDZIAŁ X.

Szkółka socjalistyczna.

Str.

Artykuł pierwszy. Definicja socjalizmu.	
Początki pojmowania socjalizmu.—Definicja socjalizmu .	2 - 7
Artykuł drugi. Doktryny kolektywistyczne.	
Socjalizm i porządek ekonomiczny. — 1-o. Wytwarzanie bogactw. — 2-o. Wymiana bogactw. — 3-o. Rozdział bogactw. — 4-o. Spożywanie bogactw.—Socjalizm i równość.—Socjalizm i wolność.—Socjalizm i religia	7— 13
Artykuł trzeci. Liberalizm i socjalizm.	
Socjalizm w zakresie faktów.—Socjalizm w zakresie idei.—Przeobrażenie socjalizmu	13— 16
Artykuł czwarty. Stronnictwo kolektywistyczne.	
Kolektywizm we Francji.—Stronnictwo polityczno-socjalne. — Demokracja socjalna w Niemczech.—Organizacja socjalizmu niemieckiego. — Anarchizm	16— 24
Artykuł piąty. Socjalizm umiarkowany.	
Socjalizm agrarny.—Neokolektywizm. — Socjalizm zachowawczy w Niemczech.—Socjalizm ewangeliczny.—Socjaliści katedralni.—Socjalizm państwowy.	24— 30
Artykuł szósty. Postępy socjalizmu	30— 31
Artykuł siódmy. Atak na porządek społeczny i jego obrona.	
Taktyka socjalistów.—Strategia obrony. — Katolicyzm i socjalizm.—Katolicy i socjaliści państwowi	31— 36

ROZDZIAŁ XI.

Szkółka katolicka.

Artykuł pierwszy. Szkoła i jej grupy.	
Szkoła.—Grupy.	37— 40

Artykuł drugi. Grupa katolików zachowawczych.

I. Pojęcie państwa.—II. Reforma społeczna.—III. Wnioski praktyczne.—Pierwsza z nich.—Stowarzyszenie pracodawców Północy 40—46

Artykuł trzeci. Grupa reformatorów katolickich.

I. Pojęcie państwa.—II. Reforma społeczna.—III. Wnioski praktyczne.—Grupa austriacka.—Drugorzędne różnice pomiędzy dwoma szkołami katolickimi. 46—57

Artykuł czwarty. Grupa demokracji chrześcijańskiej.

Jej początki.—Demokracja w porządku policyjnym.—Demokracja z punktu widzenia społecznego.—Istotny i przypadkowy charakter demokracji chrześcijańskiej.—Wyliczenie znamion charakterystycznych demokracji chrześcijańskiej.—Demokracja chrześcijańska w rzeczywistości faktycznej.—Rola ludu w reformie społecznej.—Rola klas wyższych.—Przeszkody 57—71

Część II.

Ustrój ekonomiczny.

SEKCJA PIERWSZA.

WYTWARZANIE BOGACTW.

ROZDZIAŁ XII.

Wytwórczość (produkcja).

Artykuł pierwszy. Definicja.

Dobra ekonomiczne.—Dobra ekonomiczne realne lub osobiste.—Dobra użytku indywidualnego i dobra zamienne.—Bogactwo i bogactwa 73—81

Artykuł drugi. Teoria wartości.

Wartość wogóle.—Wartość ekonomiczna.—Wartość użytkowa i wartość zamienna.—Niedokładne pojęcia wartości—Teoria Karola Marxa.—Krytyka teorii Marxa 81—91

Artykuł trzeci. O pieniądzu.

Pojęcie pieniędzy.—Pieniądz, jako własność prawna.—Pieniądze o niepełnym znaczeniu.—Rola pieniędzy.—Wybór metali drogocennych.—Zasadnicze warunki odpowiedzialności i dobroci pieniędzy.—Moneta konwencyonalna.—Monometalizm i bimetalizm.—System monetarny Unii łacińskiej.

Str.

Str.

—Kwestya monetarna.—1-o. Zwyżka monety.—2-o. Nierówność monetarna w różnych krajach.—Międzynarodowy bimetalizm. 92—101

Artykuł czwarty. Cena.

Cena i słuszna cena.—Czynniki ceny i wartości zamiennej.—Podaż i popyt.—Zwyżka i zniżka jednostki monetarnej.—Skutki zniżki cen.—1-o. Podział cen.—2-o. Ceny monopolowe.—3-o. Ceny ustalone przez władzę 102—109

Artykuł piąty. Czynniki i działalność wytwórczości.

Definicja wytwórczości.—Wytwórcy bogactw.—Kapitał.—Przedmiot bezpośredni wytwarzania.—Koszty wytwarzania.—Wytwórczość przemysłowa 109—113

Artykuł szósty. Prawa wytwarzania.

Rola wytwórczości.—Prawa wytwarzania 113—116

ROZDZIAŁ XIII.

Praca, główny czynnik wytwórczości.

Artykuł pierwszy. Uwagi ogólne.

Pojęcie pracy.—Praca ekonomiczna.—Praca i inteligencja.—Dwojakie znaczenie wyraża praca 117—119

Artykuł drugi. Cel pracy.

Przyrodzony cel pracy.—Cel pracy przed grzechem pierwotnym.—Cel pracy po grzechu pierwotnym.—Społeczny cel pracy.—Cel pracy wedle szkoły klasycznej 119—124

Artykuł trzeci. Praca i pracownicy.

Umowa o pracę.—Jaki jest przedmiot umowy o pracę.—Zobowiązanie sprawiedliwości.—Odpowiedź na niektóre zarzuty.—Wzajemne obowiązki pracodawców i robotników.—Obowiązki pracodawców.—Obowiązki robotników 125—129

Artykuł czwarty. Praca i jej zwierzchnicy.

Społeczeństwo herilne.—Społeczeństwo patronalne.—Społeczeństwo patronalne nie opiera się na równości.—Patronat.—Teza i hipoteza 130—137

Artykuł piąty. Czynniki pomocnicze pracy. I. Podział pracy.

Korzyści podziału pracy.—Niedogodności podziału pracy.—Granice podziału pracy 137—140

Artykuł szósty. Czynniki pomocnicze pracy (dalszy ciąg). II. Zastosowanie maszyn.

Maszyny.—Pożytki z maszyn.—Złe strony zastosowania maszyn.—Wnioski 140—145

Artykuł siódmy. Czynniki pomocnicze pracy (dalszy ciąg). III. Przemysłowa synteza pracy.

Wielki przemysł.—Korzyści wielkiego przemysłu.—Wielkie magazyny.—Ujemne strony wielkiego przemysłu.—Wnioski. 145—150

Artykuł ósmy. Praca i średnie klasy społeczne.

Drobny przemysł.—Korzyści drobnego przemysłu.—Ujemne

strony małego przemysłu. — Podniesienie drobnego przemysłu 150—153

ROZDZIAŁ XIV.

Kapitał, główny czynnik wytwórczości.

- Artykuł pierwszy. Pojęcia i definicja.
Definicja kapitału. — Podział kapitału. — Kapitał stały i obiegowy. — 1-o. Z punktu widzenia wytwórczości. — 2-o. Z punktu widzenia rozdziału zysków. — 3-o. Z punktu widzenia rachunkowości przemysłowej. — Amortyzacja. — Konwersja kapitału 154—158
- Artykuł drugi. Użyteczność kapitału.
Wytwórcze znaczenie kapitału. — Obrona kapitalistów. — Zarzuty kolektywistów. — Teoria Marxa. — Krytyka teorii Marxa 158—165
- Artykuł trzeci. Kapitał i kredyt.
Definicja kredytu. — Pierwiastki kredytu. — Znaki kredytu. — Użyteczność kredytu. — Niebezpieczeństwa kredytu. — Banki prywatne. — Odpowiedzialność bankierów. — Społeczna rola kredytu 166—171
- Artykuł czwarty. Kapitał i kredyt publiczny.
Banki publiczne. — Bilety bankowe. — Moneta papierowa. — Pożyczki państwowe. — Amortyzacja. — Konwersja. 171—174
- Artykuł piąty. Kapitał i giełda.
Giełda. — Operacje na gotówkę. — Operacje terminowe 174—175
- Artykuł szósty. Handel, spekulacja, ażytaż.
Użyteczność poważnej spekulacji. — Nadużycie spekulacji. — Moralność spekulacji giełdowej. — Ukrócenie ażytażu. — Zarzuty 175—182
- Artykuł siódmy. Kapitał i kapitalizm.
Wytwórczość kapitalistyczna. — Kapitalizm. — Pochodzenie kapitalizmu. — Skutki kapitalizmu 182—187

ROZDZIAŁ XV.

Stowarzyszenia.

- Artykuł pierwszy. Prawo stowarzyszania się.
Definicja. — Granice prawa i stowarzyszania się. — Władza cywilna i prawo stowarzyszania się. — Doktryna encykliki. — Stowarzyszenia publiczne albo prywatne. 188—194
- Artykuł drugi. Różne formy stowarzyszeń. — Towarzystwa handlowe.
Stowarzyszenia. — Towarzystwa cywilne. — Towarzystwa handlowe. — Towarzystwa anonimowe. — Złe strony towarzystw anonimowych 194—199

Str.

- Artykuł trzeci. Korporacje dawne (cechy).
Dobre strony cechów. — Wada cechów 200—202
- Artykuł czwarty. Stowarzyszenia robotnicze.
Bractwa. Syndykaty. — Syndykaty pracodawców. — Zjednoczenie syndykatów. — Giełdy pracy. — Syndykaty rolne. — Trade Uniony. — Rycerze pracy 203—214
- Artykuł piąty. Nowe korporacje.
Korporacje mieszane, albo syndykaty równoległe. — Korporacje wolne lub obowiązkowe. — Syndykat i organizacja zawodowa. — Umowa zbiorowa. — Syndykat i akcja społeczna. 214—224
- Artykuł szósty. Współdzielczość (kooperacja).
Towarzystwa współdzielcze (kooperacyjne). — Towarzystwa współdzielcze spożywcze. — Wytwórcze towarzystwa współdzielcze. — Przyszłość współdzielczości robotniczej. — Udział w zyskach. — Współdzielcze towarzystwa kredytowe 224—230

BIBLIOTEKA DZIEŁ CHRZEŚCIJAŃSKICH.

K. Antoine

profesor ekonomii społecznej.

KURS

Ekonomii społecznej

przełożył z czwartego wydania francuskiego

WALERY GOSTOMSKI.

Tom trzeci.

W A R S Z A W A

Skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa.

Kraków G. Gebethner i S-ka.

—
1909.

Spis rozdziałów.

ROZDZIAŁ XV.

Wolność ekonomiczna.

Str.

Artykuł pierwszy. Pojęcia ogólne.	
Co to jest wolność ekonomiczna?	5 - 6
Artykuł drugi. Wolność wymiany.	
Definicja.—Protekcjonizm.—Wolna wymiana.—Wnioski	6— 11
Artykuł trzeci. Wolność pracy.	
Korporacje i wolność pracy.—Współzawodnictwo (konkurencja).—Pożytek współzawodnictwa.—Ujemne strony współzawodnictwa.—Wnioski	11— 17
Artykuł czwarty. Państwo i wolność pracy.	
Prawowitość interwencji państwowej. — Natura interwencji państwowej.	18— 21
Artykuł piąty. Ustawodawstwo pracy.	
Przedmiot ustawodawstwa pracy.—Ograniczenie czasu pracy kobiecej.—Niebezpieczeństwo pracy nocnej dla kobiet.—Praca dorosłych. — Zarzuty. — Międzynarodowe ustawodawstwo pracy.—Konferencja berlińska. — Encyklika o dniu maksymalnym	21— 32
Artykuł szósty. Wolność pracy i strajki.	
Pojęcia ogólne.—Prawowitość strajków.—Skutki strajków.—Strajki i władza publiczna.—Strajki i encyklika.—Uspokojenie konfliktów.—Rada rozjemcza.—Porozumienie przemysłowe.	32— 40

SEKCJA DRUGA.

ROZDZIAŁ BOGACTW.

ROZDZIAŁ XVI.

Własność.

Artykuł pierwszy. Natura prawa własności.	
Pierwsze pojęcie własności.—Definicja	41— 47
Artykuł drugi. Istnienie prawa własności prywatnej.	

Własność jest prawem przyrodzonem. — Prawo abstrakcyjne i prawo konkretne. — Metoda dowodzenia. — I. Prawo własności i jednostka ludzka. — II. — Prawo własności i rodzina. — III. Prawo własności i społeczeństwo. — Pierwotna podstawa jurydyczna prawa własności	48— 54
Artykuł trzeci. Odpowiedź na niektóre zarzuty.	
Trzy kategorie zarzutów. Zarzuty bezpośrednie	55— 59
Artykuł czwarty. Socjalizm agrarny.	
Dowód historyczny. — Henryk George	59— 65
Artykuł piąty. Odparcie kolektywizmu.	
Istota kolektywizmu międzynarodowego. — Kolektywizm i encyklika. — Granica naszego dowodu. — Niemożliwość kolektywizmu socjalistycznego. — Odpowiedzi kolektywistów	65— 74
Artykuł szósty. Granice prawa własności.	
Moralne granice prawa własności. — Obowiązki właścicieli. — Ograniczenia prawne. — Państwo i prawo własności. — Prawo własności i rodzina. — Prawo własności i klasa robotnicza lub rolnicza. — Prawo własności i społeczeństwo	74— 84

ROZDZIAŁ XVII.

Główne formy podziału dóbr doczesnych.

Artykuł pierwszy. Główne zasady podziału.	
Definicja.	85— 87
Artykuł drugi. Renta gruntowa.	
Dochód z ziemi. — Pojęcie renty gruntowej. — Istnienie renty. — Prawowitość renty. — Teoria Ricarda. — Renta i socjalizm agrarny	87— 93
Artykuł trzeci. Zysk przedsiębiorcy.	
Dochód i zysk przedsiębiorcy. — Wytwór netto i wytwór brutto. — Zmienność zysku. — Źródła i prawowitość zysku	93— 98
Artykuł czwarty. Dochód z kapitału w przedsiębiorstwo włożonego.	
Nierówność dochodów. — Oddziaływanie zniżenia się stopy dochodu	98— 100
Artykuł piąty. Procent od kapitału wypożyczonego.	
Mutuum et Commodat. — Prawodawstwo kościelne. — Prawowitość pożyczki na procent. — Ogólna potencjalna wytwórczość pieniędzy. — Znaczenie reprezentacyjne pieniędzy. — 1-o. Teoria użytku. — 2-o. Teoria produkcji. — 3-o. Teoria t. zw. lucrum cessans. — 4-o. Teoria pozbawienia się. — 5-o. Teoria pożyczki na wytwarzanie. — 6-o. Teoria wartości czasu. — 6-o. Teoria mutuum wynagrodzenia. — Kościół i pożyczka procentowa	100— 113
Artykuł szósty. O lichwie.	
Definicja lichwy. — Zakaz lichwy. — Ustawodawstwo o pożyczkach procentowej. — Zniżenie się stopy procentowej	114— 119

Str.

Str.

ROZDZIAŁ XVIII.

O zapłacie.

Artykuł pierwszy. Racyonalna teoria zapłaty.	
Definicja. — Teoria zapłaty. — Umowa o zapłatę i umowa o sprzedaż. — Zobowiązania przy umowie o zapłatę!	120— 122
Artykuł drugi. Niektóre teorie błędne.	
Teoria zapłaty materialnej. — Prawo spiżowe. — Teoria zasobów zapłaty. — Teoria produktywności pracy. — Teoria procentu od czynności pojętej jako kapitał.	122— 128
Artykuł trzeci. Obrona zapłaty.	
Korzyści zapłaty. — Obrona systemu zapłaty	129— 131
Artykuł czwarty. Formy zapłaty.	
Główne formy. — Zapłata nominalna i realna. — Zapłata i koszt wytwarzania. — Zapłata w naturze i w pieniądzu. — Zapłata bezpośrednia i pośrednia. — Zapłata wedle czasu i wedle roboty. — Nadpłata. — Premia	132— 136
Artykuł piąty. Wahania się zapłaty.	
Zapłata bieżąca. — Prawo podaży i popytu. — Różność zapłaty w różnych zawodach. — Zwyczaj	137— 140
Artykuł szósty. Zapłata i ludność.	
Teoria Malthusa. — Krytyka zasady zaludnienia. — Krytyka zasady przymusu moralnego. — Neomalthuzyanizm. — Doniosłe znaczenie gęstego zaludnienia — Oligantropia we Francji. — 1-o. Upadek religii i moralności. — 2-o. Dodatek. — 3-o. Prawo spadkowe. — Ustawodawstwo i ludność. — Działanie bezpośrednie. — Działanie pośrednie. — Wpływ Kościoła na ludność.	140— 154

ROZDZIAŁ XIX.

O słusznej zapłacie.

Artykuł pierwszy. Pojęcia i definicje	155— 156
Artykuł drugi. Odparcie niektórych teorii zapłaty.	
Teoria stowarzyszenia. — Krytyka tej teorii. — Teoria wolności umowy. — Teorie ceny bieżącej.	157— 161
Artykuł trzeci. Zapłata i encyklika.	
Wyjaśnienie tekstu encykliki.	161— 164
Artykuł czwarty. Określenie zapłaty minimalnej z punktu widzenia sprawiedliwości.	
Pierwiastki obiektywnej równoważności. — Granica formuły zapłaty minimalnej. — Udowodnienie formuły pierwszej. — II. Oszacowanie równoważnika obiektywnego	164— 170
Artykuł piąty. Zapłata i rodzina.	
Zapłata rodzinna i sprawiedliwość. — Zapłata rodzinna i encyklika	170— 173
Artykuł szósty. Zapłata i stan robotnika.	

Zniżka i zwyżka zapłaty.—Pesymistyczna teoria socyalistów.—Teoria optymistyczna.—Dowodzenie racjonalne.—Metoda oszacowania zapłaty realnej.—Krytyka tych metod.—Metoda statystyczna.—Metoda ankiety budżetowej.—Prawdziwe warunki bytu robotników	173—183
Artykuł siódmy. Powiększenie zapłaty. Bezpośrednia interwencja państwowa.—Zapłata i miłosierdzie.—Działalność indywidualna i zbiorowa.—Działanie pośrednie państwa.—Stałość zapłaty	183—188

ROZDZIAŁ XX.

Nędza i dobroczynność.

Artykuł pierwszy. Pauperyzm. Nędza i pauperyzm.—Czy nędza się zmniejsza	189—192
Artykuł drugi. Skupienie majątności. Dane statystyczne	192—195
Artykuł trzeci. Miłosierdzie i wsparcie. Postacie wsparcia.—Przeciwnicy miłosierdzia prywatnego.—Obowiązek jałmużny.—Organizacya miłosierdzia.—Państwo i dobroczynność.—Wsparcie publiczne.—Dobroczynność obowiązkowa.—Odpowiedź na niektóre zarzuty.—Miłosierdzie legalne	195—206
Artykuł czwarty. Ubezpieczenie robotnicze. Różne reformy ubezpieczeń.—Ubezpieczenie swobodne i obowiązkowe.—Ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków.—Ubezpieczenie na życie.—Potrójne ubezpieczenie robotników w państwie niemieckiem: 1-o. Ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków.—2-o. Zabezpieczenie na wypadek choroby.—Ubezpieczenie na starość	207—214
Artykuł piąty. Ubezpieczenie wzajemne. Pojęcia ogólne.—System legalny.	214—215

SEKCJA TRZECIA.**SPOŻYCIE BOGACTW.**

ROZDZIAŁ XXI.

Pojęcie i prawa spożycia

Pojęcia i definicje.—Alkoholizm.—Skutki alkoholizmu.—Środki zaradcze.—Wyścigi i zakłady.—Zbytek.—Oszczędność	216—225
--	---------